

Važnost i vrijednost glazbenih priloga u „Sv. Ceciliji“

Anđelko Klobučar, Zagreb

Sva nastojanja oko njegovanja i oplemenjivanja crkvene glazbe uredništvo *Sv. Cecilije* nije izražavalo samo putem raznih napisa i izloženih programa, nego je propagiranjem raznih glazbenih vrsta i djela potvrđivala svoja stajališta. U tu svrhu svaki broj časopisa sadržavao je i glazbeni prilog. Da bi se potpuno mogla sagledati važnost i vrijednost tih priloga potrebno je najprije upoznati njihov sadržaj, kao i ciljeve koje je postavilo uredništvo.

Počeci su svakako bili teški, što potvrđuje i povremeno izlaženje tog časopisa. Prvi urednik glazbenog priloga Ivan Zajc (1877 — 1878) dao je nekoliko ostvarenja i okupio krug glazbenika, od kojih je najznačajniji Franjo Kostanjevac. Činjenica je da naš istaknuti i zaslužni glazbenik Ivan Zajc nije imao afiniteta za tada nove ideje u crkvenoj glazbi, što je vidljivo iz njegovih skladbi i obradbi koje nisu odgovarale tadašnjim novim stremljenjima. God. 1883. preuzima uredništvo priloga Miroslav Cugšvert. Njegova je težnja da održi časopis pa se prihvatio i tog uredničkog posla. Objavljuje i svoje skladbe. Na žalost, on tome nije bio dorastao pa njegovi prilozima i previše odaju njegovu tehničku nespremnost.

Kod pokretanja glasila 1907. povjerena je redakcija priloga Franji Duganu. Glavni zadatak cecilijanskog društva, a tako i časopisa, bio je poboljšati crkvenu glazbu kod nas, iz nje ukloniti strane utjecaje te uvesti, gdje god je to moguće, gregorijanski koral. U tome zadatku najveća je odgovornost ležala na Duganu, jer je on gotovo bez ičije pomoći morao na praktičnom polju odrediti smjer lista i uvažiti trenutne potrebe. Budući da je kod nas puk u crkvama pjevao ne samo popijevke tuđeg porijekla nego i neukusne pjesme, varijante raznih koračnica ili sludunjavih lirskih melodija problematičnog literarnog teksta, nastojalo se najprije ukloniti te nedostatke. U tu svrhu Dugan posužuje najprije za starim izvorima, *Citharom octochordom* i *Pavlinskom pjesmaricom*, kojima je temelj hrvatska pučka pjesma i rimski koral, a kasnije i za Vejkovićevom zbirkom. Da se što lakše prihvate i prošire te već posve zaboravljene pučke popijevke, on ih u prvim brojevima priloga objavljuje u vrlo jednostavnim harmonizacijama. Kasnije, kad su pjesme iz tih izvora stale prodirati u glazbenu praksu, počeo je harmonijski bogatije obrađivati te napjeve. Dugan okuplja oko sebe suradnike i potiče ih da u tom duhu stvaraju nove crkvene pjesme. Tako nastaje niz popijevaka Mirka Novaka, Kamila Kolba, Franje Lučića i mnogih drugih cecilijanaca. Da se što više potakne stvaranje takvih oblika, časopis raspisuje god. 1910. natječaj za misne pjesme. Nagrađeni a i ostali vrijedni radovi uvršteni su u priloge časopisa.

Kada se pak udovoljilo prvoj potrebi za dobrim popijevkama, Dugan je počeo u prilozima objavljiva-

ti i opsežnije zborne skladbe, motete i mise. Tako su nastala vrhunska ostvarenja na području hrvatske duhovne glazbe. To su u prvom redu djela samog Dugana, pa K. Kolba, F. Lučića, M. Ivšića, K. Odaka kojima se pridružuju radovi A. Canjuge, T. Fosić, L. Kozinović, P. Crnkovačkog, I. Homena, F. Luževića, S. Lovrića, O. Viculina i drugih. Trebalo bi istaknuti da prilog nije bio isključivo namijenjen zbornom muziciranju. Mnoge popijevke u kasnijim godištim priloga sadrže instrumentalne epizode (predigre, međuigre), kojima je Dugan nastojao utjecati na formiranje crkvenih glazbenika. Prilog povremeno donosi i muzikološki vrijedne dokumente kao što je Duganova transkripcija rukopisne tabulature iz Varaždina (1917.). I druge Duganove aktivnosti imaju odgovarajućeg odraza u glazbenom prilogu. Tako je god. 1930. objavljen niz skladbi namijenjen Oratorijskom zboru Sv. Marka.

Punih 35 godina Franjo Dugan obavlja dužnost urednika, a njegov rad okrunjen je zavidnim rezultatom: nepreglednim mnoštvom objavljenih skladbi, namijenjenih svakodnevnom crkvenom muziciranju. Promatrajući danas taj uspješni rad, ne možemo se oteti dojmu da je Franjo Dugan bio urednik čvrste ruke koji je od svojih suradnika zahtijevao kvalitetni rad. Da to postigne, nije prezao možda ni od pretjeranog dotjerivanja suradničkih radova, pa nije čudo što je u tom stremljenju često zanemario stilističke karakteristike pojedinih autora. Rezultat je solidan slog skladbi, ali u izvjesnoj mjeri i uniformirani glazbeni izraz.

Franju Dugana god. 1942. nasljeđuje Albe Vidaković. On nastavlja istim žarom taj odgovoran rad. Objavljuje niz novih vrijednih djela naših skladatelja. Njihov krug se sve više širi, i uz Franju Lučića, Krstu Odaka te Stanistava Prepreka susrećemo imena Mila Cipre, Jurja i Mladena Stahuljaka i Tomislava Talana, koji svojim radovima obogaćuju našu duhovnu glazbu. Uz motete u prilogu sve više mjesta zauzimaju preludiji inspirirani našim crkvenim popijevkama.

Ponovnim izlaskom *Sv. Cecilije* 1969., uredništvo nastoji i nadalje zadovoljiti potrebe Crkve i pružiti glazbenicima djela raznovrsne namjene i težine. Potrebe, s obzirom na reformu liturgije, drugačije su prirode. Objavljuju se glazbeni oblici koji dotad nisu bili u svakidašnjoj glazbenoj praksi. Uz to se želi podmiriti i ogromna nestašica skladbi za orgulje naših skladatelja, koja se više ne nalaze u opticaju, osobito toliko potrebnih slušačima Instituta za crkvenu glazbu. Zato su, uz mnoštvo novonastalih zbornih djela za sve moguće prilike, uvrštene skladbe većih pretenzija za orgulje, i to kako iz naše glazbene baštine (F. Pintarić, F. Dugan, F. Lučić, A. Vidaković) tako i novonastala djela. Nastojanja da se svima

potrebnima pruže odgovarajuće skladbe ponekad ostaju i neispunjena, jer je krug suradnika mali a sve je teže pronaći i pridobiti nove.

Ovaj kratki prikaz priloga — njegovog sadržaja, njegovog cilja — odaje nam težnju uredništva da uvijek slijedi potrebe crkvenih glazbenika, zborova i puka. Ujedno je prisutna i težnja da se objavljenim skladbama odgaja i formira glazbeni ukus i izvođača i slušatelja. Tako je uz djela čisto namjenske prirode, za svagdanje potrebe Crkve, stvoren niz duhovnih skladbi veće i trajnije glazbene vrijednosti.

Međutim, teško je točno procijeniti pa prema tome i odrediti koliko je glazbeni prilog *Sv. Cecilije* imao i ima stvarni odjek u našoj crkvenoj glazbenoj praksi. Ja sam mišljenja da taj odjek nije velik, odnosno da nije onakav kakav bismo željeli i kakav bi morao biti. Uzmimo kao primjer samo pučku popijevku, koja je uvijek bila u centru pažnje uredništva a koja bi se najlakše mogla prihvatiti u našim Crkvama. Koliko je stvarno popijevaka objavljenih u prilogu ostalo u našoj glazbenoj praksi? Na žalost, veoma malo. Kao da se otpor, koji je već i Franjo Dugan — propagirajući vrijednu duhovnu glazbu, imao u stanovitim odgovornim krugovima, nastavlja i danas. Tako sva nastojanja uredništva priloga *Sv. Cecilije* ostaju dobrim dijelom neostvarena i u ovo naše vrijeme.

BEDEUTUNG UND WERT DER MUSIKALISCHEN BEITRÄGE IN »SV. CECILIA«

Zusammenfassung

Das Bemühen um die Pflege und um das Veredeln der Kirchenmusik zeigte die Redaktion der Zeitschrift *Sv.*

Cecilija nicht nur indem sie verschiedene Aufsätze und Programme veröffentlichte, sondern auch so, dass sie durch Förderung verschiedener Musikgattungen und Werke ihre Stellungnahmen bekräftigte. Zu diesem Zwecke bringt jedes Heft auch einen musikalischen Beitrag.

Der Beginn war jedenfalls schwierig, was auch durch unregelmässige Erscheinen der Zeitschrift bestätigt wird. Der erste Redakteur des musikalischen Beitrages, Ivan Zajc (1877 — 78) komponierte einige Werke und bildete einen Musikerkreis, dessen bedeutendste Mitglied Franjo Kostanjevac war. 1883 übernahm Miroslav Cugšvert die Redaktion, und bemühte sich um die Erhaltung der Zeitschrift. Er veröffentlichte eigene Arbeiten, die sich jedoch als technisch unreif erwiesen.

Als die Zeitschrift 1907 wiederum erschien, wurde die Redaktion des musikalischen Beitrages F. Dugan anvertraut. Das war für ihn eine ziemlich verantwortliche Aufgabe, da er ohne jegliche Hilfe die Richtungslinien der Zeitschrift auf dem praktischen Gebiete bestimmen musste. Zu diesem Zwecke griff Dugan nach alten Quellen zurück: *Paulinisches Gesangbuch* (1644), *Cithara octohorda* (1701, 1723, 1757) und *Vejkovićs Gesangbuch* (1807). Dugan sammelte um sich Mitarbeiter und spornte sie an in diesem Sinne neue Kirchenlieder zu komponieren. (Mirko Novak, Kamilo Kolb, Franjo Lučić...). Als der erste Bedarf an guten Kircheliedern befriedigt war, wurden in den Beiträgen auch umfassendere Chorkompositionen, Messen und Motetten veröffentlicht (Werke von F. Dugan, K. Kolb, F. Lučić, M. Ivšić, K. Odak, A. Canjuga, M. Fosić, L. Kozinović u.a.). So entstanden die Spitzenleistungen auf dem Gebiete der kroatischen geistlichen Musik. Als Nachfolger von Dugan folgt 1942 A. Vidaković. Der Kreis der Komponisten wird noch mehr erweitert. Neben Motetten, nahmen die Präludien an unseren Kirchenliedern inspiriert, im musikalischen Beitrag immer mehr Raum ein.

Die Redaktion der erneuten *Sv. Cecilija* (1969) bemüht sich, den Bedarf an nachkonzilischen liturgischen Musik (besonders an neuen Vokalformen), z.B. Psalmen zu befriedigen. Ausserdem möchte man für den grossen Mangel an Orgelkompositionen beseitigen, die die Hörer des Instituts für die Kirchenmusik unentbehrlich sind.